

JUOZAS KASPERAVIČIUS-VISVYDAS, ANGIS, ŠILAS

1912 08 17–1947 04 09

Nepriklausomos Lietuvos aviacijos leitenantas, būsimas Jungtinės Kęstučio apygardos vadas Juozas Kasperavičius-Visvydas, Angis, Šilas *(Genocido aukų muziejaus fondas)*

Būsimas Jungtinės Kęstučio apygardos vadas Juozas Kasperavičius-Visvydas, Angis, Šilas. 1940–1941 m. *(Genocido aukų muziejaus fondas)*

Kryžius ir paminklas toje vietoje buvusioje J. Juknos sodyboje įrengtame apygardos štabo bunkeryje 1947 m. balandžio 9 d. susisprogdinusiems apygardos vadui J. Kasperavičiui-Visvydui, Angiai, Šilui ir jo adjutantui A. Biliūnui-Džiugui atminti. Bendras paminklo ir užrašo jame vaizdas. Tauragės r. sav. Batakių sen. Antegluonio k. Kryžius pastatytas Atgimimo pradžioje. Paminklas atidengtas 1993 m. lapkričio 28 d. Fotogr. V. Almonaitis, 1998 m.

Juozas Kasperavičius-Visvydas, Angis, Šilas gimė 1912 m. rugpjūčio 17 d. Raseinių aps. Jurbarko vls. Jokūbaičių k. Baigęs gimnaziją, 1933–1935 m. mokėsi Karo mokykloje (baigė XVII laidą). Už pavyzdingą ir sąžiningą tarnybą dar 1934 m. rugsėjo 7 d. apdovanotas Vytauto Didžiojo 3-iojo laipsnio medaliu. Baigęs karo mokslus, jaunesnysis leitenantas J. Kasperavičius buvo paskirtas į 2-ąjį artilerijos pulką, tačiau jame tarnavo neilgai. 1937 m. baigė Lietuvos karo aviacijos mokyklą ir buvo paskirtas į 2-ąją eskadrilę, dislokuotą Kaune. 1938 m. vasario 16-ąją jam suteiktas leitenanto laipsnis.

Pirmoji sovietų okupacija J. Kasperavičių užklupo Panevėžyje, 6-ojoje eskadrilėje. Naujoji valdžia eskadrilę perkėlė į Joniškėlį, vėliau – į Ukmergę. Prasidėjus karui, lakūnai susitelkė Pabradėje ir laukė įsakymo skristi į Rusijos gilumą. J. Kasperavičius ragino tarnybos draugus nevykdyti įsakymų ir likti Lietuvoje. Lemiamą akimirką lakūnai taip ir apsisprendė: apgręžė lėktuvus ir nusileido prie Siesikų (Ukmergės aps.). Čia 1941 m. birželio 24 d. jie buvo internuoti vokiečių. Trylika lakūnų, tarp jų ir J. Kasperavičius, daugiau kaip pusmetį praleido vokiečių karo belaisvių stovyklose.

Grįžęs į Lietuvą, J. Kasperavičius įsidarbino kooperatyvo vedėju Subačiuje (Panevėžio aps.), įsitraukė į Lietuvos laisvės armijos veiklą. Artėjant antrajai sovietų okupacijai su žmona ir dukrele išvyko į tėviškę – Jurbarko vls. Jokūbaičių k. Kelis kartus visa šeima rengėsi trauktis į Vakarus, bet taip ir nepasiryžo palikti gimtinės.

1945 m. pavasarį broliai Juozas ir Antanas Kasperavičiai buvo suimti. Stribams inscenizavus pabėgimą, Antanas buvo nukautas, o sužeistas Juozas paguldytas į Biliūnų dvare įrengtą karo lauko ligoninę. Vietos partizanai, vadovaujami kapitono Juozo Čeponio, J. Kasperavičių ir dar vieną sužeistąjį išvadavo. Biliūnų ligoninės medicinos personalas ir toliau gydė J. Kasperavičių bunkeryje, o vėliau pervežė jį į Liaudiškių k. gyventojų Kosto ir Elenos Kušeliauskų sodybą. Pasveikęs jis prisidėjo prie partizanų.

1946 m. rugsėjo 25 d. J. Kasperavičius-Šilas, Angis, Visvydas tapo pirmuoju Jungtinės Kęstučio apygardos vadu. Bendražygiai prisimena, kad jis visuomet buvo tvarkingas, kariškai pasitempęs, reiklus, turintis aiškias nuostatas pasipriešinimo strategijos ir taktikos klausimais.

1947 m. pavasarį, po nesėkmingos MGB agento Juozo Markulio-Erelio kelionės į Batakių apylinkes (jam nepavyko nustatyti tikslios štabo bunkerio vietos), saugumiečiai ėmėsi ypač aktyvių veiksmų prieš Kęstučio apygardos partizanus: siautėjo agentai, buvo organizuojamos didelės karinės-čekistinės operacijos. Apygardos štabas tuo metu buvo Tauragės aps. Batakių vls. Antegluonio k. eigulio Juozo Juknos sodyboje ant Agluonos upelio kranto.

Apygardos vadas po šv. Velykų rengėsi pakeisti štabo dislokacijos vietą (kai kurie daiktai iš bunkerio jau buvo išvežti), tačiau nesuspėjo, nes 1947 m. balandžio 9 d. bunkerį apsupo MGB Tauragės aps. skyriaus karinė grupė. Viduje buvę J. Kasperavičius ir jo adjutantas Albinas Biliūnas-Džiugas atsišaudė, degino dokumentus, kurie trūkstant deguonies vos ruseno. Galiausiai, nenorėdami gyvi pakliūti priešui, partizanai susisprogdino. Jų kūnai buvo atvežti į Tauragę ir numesti garsiosios Šubertinės kieme. Bene paskutinis iš bendražygių čia gulinčius partizanų kūnus dar matė suimtas Batakių organizacinio skyriaus vadas Jonas Gaidauskas-Breivė. „Man jie atrodė tokie dideli, kaip milžinai. Jų veidai buvo pajuodavę, galbūt nuo dūmų", – prisimena jis („Laisvės kovų archyvas", t. 13, p. 114).

Tėvai negalėjo apraudoti žuvusio sūnaus: dar 1945 m. liepą jie buvo ištremti (tėvas tremtyje ir mirė). Žmona su dukrele slapstėsi Lietuvoje.

1949 m. vasario 16 d. partizanų vadų suvažiavime J. Kasperavičius buvo pagerbtas aukščiausiu partizanų įvertinimu – Laisvės kovos karžygio garbės vardu, apdovanotas 1-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiumi su kardais.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1997 m. lapkričio 20 d. dekretu J. Kasperavičius apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius), 1997 m. gruodžio 22 d. jam pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos Prezidento 1998 m. gegužės 19 d. dekretu suteiktas pulkininko laipsnis (po mirties).

LGGRTC medžiaga